

ured u Sarajevu:

Radnička 104, 71000 Sarajevo, BiH

Tel: +387 33 267 880

Tel/fax: +387 33 212 919

cna.sarajevo@nenasilje.org

ured u Beogradu:

Studentski trg 8, 11000 Beograd, Srbija

Tel: +381 11 2637 603, 2637 661

Fax: +381 11 2637 603

cna.beograd@nenasilje.org

www.nenasilje.org

CENTAR ZA NENASILNU AKCIJU
CENTRE FOR NONVIOLENT ACTION

TROMESEČNI IZVEŠTAJ

MART/OŽUJAK - MAJ/SVIBANJ 2006.

CNA veoma pozdravlja povratne informacije, sugestije,
pitanja i kritike u vezi sa ovim izvještajem i našim radom uopšte.

Vaša razmišljanja su nam od pomoći!

Hvala vam.

Sadržaj:

1.	UVOD	3
2.	TRENINZI	4
	Trening iz izgradnje mira, april 2006	4
	Treninzi «Suočavanje sa prošlošću» za mlade iz Istočne Bosne	5
3.	KNJIGE	6
	Rad na publikaciji «Promišljanja i iskustva na polju izgradnje mira desetak godina nakon rata»	6
4.	OSTALE AKTIVNOSTI; AKTIVNOSTI NAŠIH PARTNERA	6
	Seminar: Drugi - od patrijarhalnog konstrukta do alternativne politike	6
	Trening u Bielefeldu, Nemačka	7
	Utvrdivanje istine u post-konfliktnom periodu: inicijative i perspektive na zapadnom Balkanu	8
6.	IZ LIČNOG UGLA - ČLANCI	9
	Karavana mira 2006.	9

1. UVOD

Drage prijateljice i dragi prijatelji,

Pred vama je tromesečni izveštaj rada CNA ureda u Beogradu i Sarajevu za period mart-maj 2006. godine. U ova tri meseca smo dosta radili, a možda najviše s naglaskom na suočavanju s prošlošću: osnovni trening iz izgradnje mira, pomalo izmenjenog koncepta s većim osvrtom na nasilje i društvene procese u kontekstu izgradnje mira i ophođenja s ratnom prošlošću, radionice s mladima iz Srebrenice i Bratunca, takođe na temu suočavanja s prošlošću; a uveliko se prikupljaju i tekstovi koje ćemo objaviti u publikaciji "Promišljanja i iskustva na polju izgradnje mira". Ovih meseci smo dosta komunicirali/e s ljudima koji se bave ili su zainteresovani/e za oblasti izgradnje mira ne samo iz ovog regiona nego i šire, pa smo, recimo, tokom jednodnevne posete ljudi iz Gruzije i Abhazije saznali/e više o kontekstima rada u tom regionu; bile smo u Nemačkoj i razmenile iskustva s drugim aktivistkinjama/aktivistima, a i razgovarali/e smo s studentima/ studentkinjama i Brianom Philipsom sa Oxford univerziteta...

Dok čitate ovaj izveštaj, političke turbulencije su i dalje prisutne u celoj regiji; Državna zajednica Srbija i Crna Gora više ne postoji - sada su to dve odvojene i kako se naglašava - "nezavisne" države. U BiH se približavaju parlamentarni izbori gde se upražnjava i dalje nacionalistička retorika, dok je Hrvatskoj sve jači prioritet pristup evropskim integracijama, a sve manje interesa se pokazuje za regiju i političku saradnju unutar nje. Pregovori o Kosovu su još uvek aktuelni, ali izgleda da se i dalje razgovora prevashodno o interesima, a najmanje o - potrebama.

Srdačno
Tim CNA

2. TRENINZI

Trening iz izgradnje mira

Tivat, 7 - 17.04. 2006. godine

Osnovni trening iz izgradnje mira, 24. po redu u organizaciji CNA održan je u Tivtu u hotelu «Palma». Grupa je bila sastavljena od 20 učesnika/ca iz Makedonije, Kosova, Srbije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, koji su aktivni u političkim partijama, medijima, nevladinim organizacijama i boračkom udruženju.

Za ovaj trening prijavilo se preko 140 osoba, a na treningu je učestvovalo 20 od čega 10 žena i 10 muškaraca.

Radili smo na temama kao što su komunikacija, timski rad, donošenje odluka, razumijevanje sukoba, nasilje, nacionalni identitet, uloga polova u društvu, predrasude, diskriminacija, suočavanje s prošlošću, izgradnja mira i nenasilna akcija.

Grupa je od početka bila dosta motivisana za rad i postojala je spremnost na iskustveno učenje i razmjenu što nam je omogućilo temeljit prolazak kroz teme i dosta intenzivne diskusije i razmjenjene stavova i dilema.

U prvom dijelu treninga moglo se primjetiti određena bojazan od otvaranja tema vezanih za rat, nasilje i nacionalizme. Uzrok tome je vjerovatno prisustvo osoba koje su imale vrlo intenzivno iskustvo ratnih dejstava 90tih godina. Već u uvodnoj radionici kod upoznavanja i izgradnje grupe čule su se vrlo teške lične priče i iskustva što je od početka dalo dodatnu ozbiljnost treningu, ali i uticalo na atmosferu u grupi u smislu pribojavanja od konfrontacije i međusobne kritike. To se međutim kroz trening promijenilo u dobroj mjeri, te smo u kasnijoj fazi imali dosta detaljne i konstruktivne diskusije o ratu i odnosu prema prošlošću.

Na ovom treningu smo prvi put postavili koncept s temama kao što su izgradnja mira i suočavanja s prošlošću što se pokazalo dosta dobro. Takva postavka koncepta omogućilo nam je potpunije sagledavanje društvenih problema vezanih za suočavanje s prošlošću i izgradnju mira. Izdvajanje teme suočavanje s prošlošću kao cijeline otvorilo nam je prostor za direktnije diskusije o načinima nošenja sa bolnom prošlošću i potakla razgovore o odnosu izgradnje mira i nasilja uzrokovanog ratom i njegovim posljedicama. S tim u vezi bilo je iznošenja dilema o razlozima poricanja i opravdavanja nasilja činjenog tokom rata i mogućim mehanizmima prevazilaženja sukoba proizašlih iz ratnog perioda.

Također je bilo dosta govora o odnosu manjine i većine te često prisutne diskriminacije u našim sredinama, bilo etničke, seksualne, polne i sl. Mogao se osijetiti nedostak senzibiliteta za neka od ovih pitanja, kao što je diskriminacija seksualnih manjina, ali se moglo čuti i jasno konfrontiranje sa tim iz grupe što je bio jako važan aspekt treninga.

Uz dobnu, etničku, polnu i iskustvenu različitost nije se osijecalo ozbiljnije raslojavanje i polarizovanost, s tim što su u procesu muškarci bili dosta aktivniji od žena. Poteškoće su nam predstavljali: produženja trajanja radionica zbog većeg broja vežbi koje smo predvideli po

radionici, ali i zbog velikog broja javljanja učesnika/ca za reč, kašnjenja, kao i raniji odlasci sa treninga nekih od učesnika/ca.

Sve u svemu imamo osijecaj dosta dobro urađenog treninga za grupom vrlo motivisanom za rad na izgradnji mira i potencijalom sa međusobnu saradnju. Većina učesnika se vrlo pohvalno osvrnula na trening u evaluaciji napomenuvši da im je ovo bilo vrlo zanačajan podsticaj i na iskustvenom i na emotivnom nivou.

Dokumentacija sa ovog treninga pod naslovom "Markovi konaci" sadrži 99 strana i dostupna je na našoj web stranici.

Treninzi «Suočavanje sa prošlošću» za mlade iz Istočne Bosne

Tuzla, 17 - 20.03.2006.

Milići, 24 - 27.03.2006.

Sarajevski ured organizacije Nansen Dialogue Centar pokrenuo je inicijativu za organizovanje serije od sedam treninga na temu suočavanje sa prošlošću, sa grupama učesnika/ca iz Istočne Bosne, tačnije iz opština Srebrenica i Bratunac.

Četiri osobe iz CNA tima (Adnan, Milan, Nedžad i Tamara) učestvuju u ovom programu dajući svoj doprinos «trenerskom delu» posla kroz pripremu i sprovođenje radionica.

Ideja je bila da se radi paralelno i kontinuirano sa dve različite grupe učesnika/ca koje bi kroz tri faze (po tri različita treninga) prošle kroz edukativni program na teme suočavanje sa prošlošću, lična i kolektivna odgovornost i izgradnja mira. Planirano je da program traje kontinuirano tokom većeg dela 2006. godine, i do sada su održana dva treninga koja su poslužila kao uvod u temu i sticanje osnovne senzibilizacije za pitanja nasilja, izgradnje mira i suočavanja sa prošlošću.

Osnovno očekivanje od ove serije treninga jeste da se, pored zadovoljavajućeg stepena senzibilizacije i osveštavanja po pitanju šta je uopšte suočavanje sa prošlošću i zašto je važno raditi na njemu, učesnici/e potaknu da i sami preduzimaju konkretnije korake na ovom polju, te da od potencijalnih «podržavaoca» ovih procesa postanu i njegovi aktivni nosioci/nositeljke. Taj cilj jeste veliki izazov zbog brojnih otežavajućih okolnosti sa kojima su svakodnevno suočeni ljudi koji rade na temi suočavanja sa prošlošću - težina teme mlade ljude odvraća od rada na tom polju, a na još ozbiljniji način ih od toga odvraća odnos njihovih sredina prema ovim pitanjima kroz koji često «čitamo» spremnost na svakojake pritiske i nasilja koja su usmerena ka ljudima koji se drznu dirnuti u neke zacementirane odnose i stavove o svemu što se tokom rata u BiH 92-95. zaista događalo. Život mladih (i ostalih) u opštinama Srebrenica i Bratunac sa sobom nosi retko izgovorene ali u praksi sveprisutne obrasce odnosa prema «onima drugima» koji se ogledaju u međusobnom ignorisanju, nekomuniciranju i izbegavanju što svoju podlogu pronalazi u obostranom doživljaju sebe danas kao žrtve onih drugih. Mnogi «tihi» razgovori unutar svojih porodica i zajednica o «onima» snažno utiču na te odnose podržavajući predrasude, odvojenost, netrpeljivost i mržnju stvarajući time jak otpor prema bilo kakvom otvaranju razgovora o prošlosti i odgovornosti pojedinaca/ki i kolektiva za ono što se u ratu dešavalo. S druge strane, osetna je potreba kod mladih za razgovorom o prošlosti, posebno o događajima koji su se odigrali na tom prostoru zbog jakog osećaja da to utiče i obeležava njihove živote iako ne vide sopstvenu odgovornost za to. Želja da se to stanje promeni i spremnost da o tome razgovaraju u grupama u kojima su i «oni drugi» kakve su bile ove dve daje osećaj da se stanje može pomeriti bar malo napred. Očigledan je strah od konfrontiranja sa sopstvenom zajednicom kao i potreba za podrškom i među «svojima» i onima «drugima» kada se govori o iskoraku iz ustaljenog miljea sadašnjih odnosa. Iako je neka vrsta «težine» bila prisutna na radionicama, ohrabruje proces spoznavanja da drugog puta ili izbora osim saradnje i suočavanja s prošlošću nema.

U kojoj meri će cilj o aktivnijem uključivanju mladih u ovu problematiku biti ostvaren videćemo po završetku celokupnog programa, no i sama činjenica da je u realizaciju ovih treninga osim NDC-a (kao organizatora) i CNA (kao trenerske podrške) uključeno još nekoliko organizacija mladih iz ovog regiona (Odisej iz Bratunca je najizrazitiji primer) govori da nade ima. Kako za intenzivniji i vidljiviji rad, tako i za međusobnu saradnju različitih organizacija koja je često deklarativno jako hvaljena, a u praksi slabo realizovana.

3. KNJIGE

Rad na publikaciji «Promišljanja i iskustva na polju izgradnje mira» desetak godina posle rata

U februaru ove godine započeo je rad na realizaciji jedne naše, poprilično "stare" ideje o publikaciji koja bi bila zbir različitih aktivističkih i istraživačkih iskustava na polju izgradnje mira u regionu bivše Jugoslavije.

Sama ideja potekla je iz više "izvora": počevši od očigledne činjenice da je jedno ogromno iskustvo rada na polju izgradnje mira "nagomilano" kako unutar CNA, tako i unutar brojnih drugih organizacija i neformalnih grupa širom našeg regiona, preko fakta da je to silno znanje i iskustvo u velikom broju slučajeva pohranjeno u nekim krajnje neformalnim "arhivama" te da se često prenosi i deli načinom tako popularnim i tradicionalno ukorenjenom u našem delu sveta - usmenom predajom. Ako se tome doda i utisak da se suočavamo sa hroničnim nedostatkom svesti o važnosti toga da *lokalni* aktivisti/kinje *promišljaju kroz pisanu reč* kontekst u kome žive i rade, te na taj način *razmenjuju* svoje uvide i *polemišu* o njima, dobili smo jednu dobru motivacionu bazu za započinjanje jednog ovakvog poduhvata.

Treba dodati da smo u takvoj nameri podržani/e od strane mnogih naših kolega/koleginica iz regije bivše Jugoslavije tako da je u ovom trenutku u toku faza nastajanja članaka koji će činiti okosnicu knjige.

Odabrane krovne teme su: mirovno obrazovanje; suočavanje sa prošlošću i izgradnja mira; nenasilje; aktivizam; demilitarizacija; polno/rodna ravnopravnost i izgradnja mira; nacionalizam; (ne)vidljivost mirovnog rada itd.

O stvarnim dometima ove knjige, kao i o meri u kojoj dobijeni "produkt" odgovara početnoj ideji, moći ćemo da pišemo i razgovaramo za nekoliko meseci, no vredno je napomenuti da postoji zamisao/želja/težnja da ova knjiga doprinese afirmaciji mirovnog rada *kao takvog* i istovremeno kritičkom sagledavanju strategija, pristupa i pozicija koje odabiremo dok se bavimo tim istim radom.

Planirano je da knjiga izađe iz štampe početkom naredne godine.

4. OSTALE AKTIVNOSTI; AKTIVNOSTI NAŠIH PARTNERA

Seminar: Drugi - od patrijarhalnog konstrukta do alternativne politike

Banja Vrujci, 14-18.04.2006.

Queeria - Centar za promociju kulture nenasilja i ravnopravnosti u saradnji sa *Ženama u crnom* je organizovala ovaj četvorednevni seminar za aktiviste/kinje nevladinih organizacija i političkih partija iz Srbije. Na seminaru su tematizovani identiteti, nasilje, militarizam, homofobija i alternativna politika, a sa ciljem doprinosa promeni sistema vrednosti i urušavanju militarizma i patrijarhalnih konstrukcija. Dodatni ciljevi organizatora bili su povezivanje ljudi aktivnih u različitim lokalnim sredinama u Srbiji i izgradnja kapaciteta za potencijalnu saradnju.

Interesantno je da je grupa učesnika/ca (mahom iz NVO-a; uzgred, niko iz političkih stranaka se nije pojavio niti prijavio) bila senzibilisanija za navedene teme nego što je to slučaj s drugim seminarima/treninzima, tako da nije bilo neophodno raditi na osnovnoj senzibilizaciji. To definitivno nije odraz promene u društvu, već pre uloga LGBT organizacije u održavanju ovakvog seminara. Drugim rečima, nismo imali situacije izražene homofobije, a pretpostavka je da ljudi koji pate od određenog stepena homofobije nisu zainteresovani da se prijave na seminar s takvom temom, a posebno ne ako ga organizuje LGBT grupa.

Učesnici/e su u toku evaluacije izrazili/e da je poseban utisak na njih ostavila radionica na temu homofobije, a takođe i rad na dekonstrukciji slike neprijatelja u okviru radionice "militarizam". Više njih je reklo da im je nedostajalo obrađivanje teme "nenasilje".

U trenerskom timu bili su Boban Stojanović, Ksenija Forca i Predrag Azdejković iz *Queerie*, dok je gošća trenerica bila Ivana Franović iz CNA.

U okviru ovog projekta iz štampe je izašla publikacija s naslovom istim kao što je i naslov seminara: "Drugi - od patrijarhalnog konstrukta do alternativne politike", koja je zbornik tekstova podeljen u tri poglavlja "Patrijarhalna konstrukcija", "Negativni aspekti" i "Alternativna politika". Ukoliko ste zainteresovani za ovu publikaciju obratite se organizaciji Queeria na email: queeria@gmail.com

Trening u Bielefeldu, Nemačka

20 - 30.04.2006.

Okupljanje mirovnih aktivista/kinja iz Nemačke, Turske, Rusije, Srbije i BiH koji se bave različitim programima mirovne edukacije organizovano je u Bielefeldu na inicijativu nemačke organizacije Umbruch (Bildungswerk für Friedenspolitik und gewaltfreie Veränderung) iz Dortmunda. Na treningu su, ispred CNA, učestvovala Ivana (CNA Beograd) i Tamara (CNA Sarajevo).

Osnovna ideja bila je da se na jednom mestu okupe ljudi koji se sa različitim grupama i koristeći različite pristupe bave mirovnim obrazovanjem, te da se taj susret iskoristi za razmenu o metodama, pristupima, vrednostima kojima se vodimo u našem radu.

Neko bi pomislio da kada je grupa sastavljena od 18 vrlo iskusnih aktivista/kinja to mora značiti da će proces teći glatko i da će prioriteta na kojima se želi raditi biti lako postavljeni. To, međutim, ovoga puta nije bio slučaj tako da smo ovim susretom dobili priliku da, osim razmene, vežbamo i naše veštine konstruktivne komunikacije, donošenja odluka i nošenja sa ponekad stvarno zamornom grupnom dinamikom. Određena nejasnoća o samoj suštini ovog skupa i ponekad nevešto blansiranje između težnje da ovo bude prostor za razmenu i podršku i postavke koja je dosta ličila na neku ranu fazu treninga za trenere/ice gde se vežba kako se donose odluke, prilično su nas umorili i oduzeli dosta dragocenog vremena. No, i pored toga, bilo je prostora za sticanje uvida o različitostima društvenih konteksta i shodno tome različitim strategijama koje odabiremo u našem radu.

«Šarenilo» grupe i raznovrsnost fokusnih tačaka doprinelo je da se zbilja otvori jedan širok prostor u kome postoji velika mogućnost da ćete naći materijal za refleksiju i samorefleksiju, da će biti tematizovana pitanja koja vas «žuljaju» i da će se naći dosta energije i inspiracije da se «gura» i dalje.

Svaka od predstavljenih mirovnih organizacija imala je prezentaciju i demonstraciju sopstvenog pristupa na temu koju su sami ljudi unutar pojedinačnih timova birali. Raspon tema bio je vrlo širok, a posebno je zanimljivo bilo videti kako naizgled iste ili slične metode, pristupi ili alati mogu biti korišćeni na najrazličitije moguće načine što u suštini zavisi od vrednosnog kreda ili ishodišta iz koga se deluje.

Imajući to u vidu, logično je da će neko ko sebe percipira kao puno radno vreme zaposlenog profesionalca/ku u agenciji koja pruža usluge treninga zainteresovanim klijentima imati drugačiju vrednosnu potku od mirovnog aktiviste/kinje u nehijerarhijski organizovanoj mirovnoj grupi; kao i da će se neko ko deluje u tzv. «sređenom i uređenom» društvu poput Nemačke sretati sa potpuno drugačijom vrstom izazova od onih sa kojima su suočeni ljudi koji deluju u postkonfliktnim i raznim vrstama otvorenog, direktnog nasilja rastrzanim društvima poput BiH, Srbije ili Turske.

No, kao što je i ovo iskustvo pokazalo nema zemlje ni društva koje mogu mirne duše reći da nemaju potrebe za nekom vrstom mirovnog aktivizma i javnog delovanja i reagovanja protiv nasilja (diskriminacije manjina, policijskog nasilja, državnih «dilova» na štetu ljudi i prirode itd.), kao što nema ni aktivista/kinja koji nemaju šta da nauče iz iskustava drugih ljudi i društava (pitanje spremnosti i želje da se uči je druga tema). Videti kako se ljudi iz Nemačke odnose prema prošlosti ili kako mirovne grupe iz Turske iznalaze načine da reaguju i da se nose sa militarizmom koji prožima sve sfere društva bilo je dosta značajno za nas a nadamo se da smo svojim učešćem i doprinosom uspele ne samo da dočaramo kontekst u kome mi radimo, već i da ljude inspirišemo i pokrenemo ka novim idejama i inicijativama vezanim za temu suočavanja sa prošlošću.

Utvrđivanje istine u post-konfliktnom periodu: inicijative i perspektive na zapadnom Balkanu

Sarajevo, 05-06. maj 2006.

Plod saradnje Istraživačko dokumentacionog centra iz Sarajeva, Fonda za humanitarno pravo iz Beograda i Dokumenta iz Zagreba je bila međunarodna konferencija «utvrđivanje istine u post-konfliktnom periodu: inicijative i perspektive na zapadnom Balkanu», na kojoj su učestvovali i Adnan i Nedžad iz CNA.

Na spisku uvodničara/ki i učesnika/ca bilo je oko 150 imena, ljudi sa prostora bivše Jugoslavije ali i iz svijeta. Među tim imenima nalazila su se i imena kao što su Carla Del Ponte glavna tužiteljica Haškog tribunala, Martin Raguž predsjedavajući zastupničkog doma parlamentarne skupštine BiH, Medžida Kreso predsjednica Suda BiH, Refik Hodžić i još mnogi drugi...

Na otvorenju konferencije svima se obratio Ivo Miro Jović član Predsjedništva BiH, koji je u svom istupu iznio svoje sumnje u ispravnost rada Haškog tribunala i promovisao specifičnu «težnju za istinom» koja obuhvata isključivo stradanja hrvatskog naroda u BiH, nakon čega je odmah napustio konferenciju. Iako je ova izjava iznenadila i bila krajnje neprikladna, dala je sliku o tome koliko je put ka uspostavljanju ambijenta u kojem će biti moguće da se strahote rata prihvate bez politikantskog iskrivljivanja i tumačenja težak i bolan, i da se iz svega što nam se desilo izvuku lekcije za sadašnjost i budućnost kako se one ne bi ponovile.

Na samoj konferenciji je bilo govora o radu Haškog Tribunala, radu specijalnog odjela za ratne zločine pri Sudu BiH, neophodnosti regionalnog pristupa u radu na suočavanju sa prošlošću, položaju žrtava rata i udruženja porodica poginulih i nestalih. Tema koja je izazvala dosta interesovanja je i donošenje zakona u Parlamentu BiH kojim bi se trebala uspostaviti komisija za istinu u BiH. Izrada nacрта tog zakona je već u toku a u njoj učestvuju najveće političke partije iz BiH kroz svoje predstavnike koje su one same delegirale po svojim kriterijumima. Inicijativa da se ova komisija uspostavi po ovom principu je došla od američkog Instituta za mir. Ne ulazeći u to da li je bosanskohercegovačkom društvu potrebna ili ne ovakva jedna komisija i ne ulazeći u ocjenu njenog rada prije nego što je i nastala, utisak je da je poticaj za njeno uspostavljanje došao sa strane. Na žalost, ne iz prepoznate društvene potrebe da se činjenice iz rata (ne samo o ratnim zločinima, već i mehanizmima i okolnostima koje su do njega dovele) prepoznaju, izreknu i postave na njihovo mjesto u mozaiku koji bi se mogao nazvati «istina». Za sada artikulisane težnje za istinom često dolaze iz potrebe da se «dokaže» vlastita istina ili da se «opovrgne» tuđa, bez težnje da je tražimo zajedno i tendencije uspostavljanja konstruktivnog dijaloga o prošlosti. Ovakve izjave najčešće se mogu čuti od političara (što su izbori bliže to češće i eksplicitnije) a koji bi trebali biti po ovom konceptu uspostavljanja komisije među vodećima.

Na kraju konferencije je zaključeno da ovakva vrsta susreta na regionalnom nivou može biti poticaj za dalji rad na suočavanju sa prošlošću i da će se nakon Beograda i Sarajeva, održati bar još jedan sličan skup u Hrvatskoj. Nadamo se da će to biti prilika da se, osim priče «treba da se...na suočavanju sa prošlošću», priča i o tome «kako ćemo i kada to da uradimo», kako konferencije ne bi postale same sebi svrha.

6. IZ LIČNOG UGLA - ČLANCI

Karavana mira 2006.

Regionalna mreža za prigovor savjesti 'Prigovor za Mir' već drugu godinu organizira regionalnu mirovnu Karavanu pod sloganom 'Mir nije samo odsustvo rata'. Karavana se organizira povodom 15. maja, datum koji je još od '80-tih godina prihvaćen kao internacionalni dan akcije prigovarača savjesti. Ove godine je Karavana posjetila 10 gradova u pet zemalja regiona Balkana: Skoplje, Priština, Leskovac, Beograd, Novi Sad, Banja Luka, Sarajevo, Mostar, Šibenik i Zagreb. Samom Karavanom je putovalo pedesetak mladih ljudi iz svih krajeva regije bivše Jugoslavije, a ove godine čak i aktivisti i umjetnici iz Meksika, Kolumbije, Španjolske, Austrije... Glavna namjera Karavana je bila da motivira ljude da svako sebi postavi sledeća pitanja: Što za mene znači mir? Možemo li reći da živimo u miru samo na osnovu činjenice da nema aktivnih ratova na ovom području? Šta sve mir podrazumeva? I kakav je to mir u regionu koji je obremenut nacionalizmom i mržnjom „za druge i drugačije“, u regionu sa ovakvom stopom socijalne i spolne nejednakosti, sa ovakvom stopom nasilja kakvim imamo u svim zemljama regiona Balkana? Zato je i glavna poruka Karavane bila: Mir nije samo odsustvo rata. Mir znači puno više.

Aktivnosti Karavane su uključivali: Hrana, a ne oružje (Kolektivi iz Balkanskih zemalja su kuhali i dijelili hranu na ulici), Žongleri (su izvodili ulične performanse), DJ Radionice, Projekcije aktivističkih filmova, Slem poezija, Uradi sam radionice (pravljenje majica na ulici, izrada žonglerskih rekvizita,...), Grafitiranje i večernje zabave ili koncerti.

Sada, kada je Karavana završila svoj put, mogu slobodno reći kako je ove godine prošla prilično dobro. Utisak svih učesnika sa kojima sam ja lično imao mogućnosti da popričam je da je ove godine ostvaren značajan pomak naprijed u odnosu na prošlu godinu, kako u organizacijskom smislu, tako i u umjetničkom dijelu. Ekipe od prošle godine su se već „uigrale“, a ove smo godine imali i preuzimanje odgovornosti i koordinaciju pojedinih aktivnosti od strane samih učesnika. Postoji visoka motivacija za ponovno učestvovanje na slijedećoj karavani (većina učesnika od ove godine bi opet krenula na sledeću Karavanu).

Jedino, svih nas muči incident koji se karavani desio u Prištini.

Naime, ove godine je bilo prvi put da je Karavana posetila i Kosovo. 04. maja je Karavana imala zakazane aktivnosti u Prištini. Lokalni host Karavane je bila organizacija Urban FM iz Pristine. Lokalna organizacija i prijem od strane lokalnih aktivista je bio fantastičan. Aktivnosti karavane su se odvijali u centru grada, i puno ljudi su se pojavilo. Prvi stereotip o Kosovu - kako se tamo ne smije na ulici pričati na srpskom jeziku su srušili sami lokalci koji su se pojavili na akciji i hteli popričati sa nekim od aktivista Karavane. Interakcija sa ljudima se razvijala i sama posećenost akcije je bila odlična. U jednom trenu, kasno popodne, Darko Ljubić - koji je pored učešća u 'Hrana a ne oružje' kolektivu, imao i zadatak da pušta filmove, se odvojio od ostatka grupe kako bi počeo sa projekcijama. Nažalost, u jednom trenu ga je neko napao s leđa nožem i naneo mu četiri uboda: tri u leđa i jedan u šaku. Darko se sam ne seća napada, niti može identificirati napadača. Na svu sreću nije izgubio svest, pa se uspeo dići na noge i otići do ostatka grupe, nakon čega su ga odveli u bolnicu. Povrede su mu sanirane u bolnicu, i Darko je odlučio nastaviti put sa Karavanom sledećeg dana.

Prve reakcije puno ljudi iz regije na ovaj incident su bile: 'Tamo je ludo, što ste očekivali' ili 'niste ni trebali ići tamo, tamo su svi naoružani'. A to nije tačno. Utisci ljudi Karavane (izuzev napada) su odlični. I poslije napada na Darka, aktivisti su odlučili prenoćiti u Prištini gde se spavalo po kućama od lokalnih ljudi, i dijelom u hostelu. Samo to govori o tome jesu li se aktivisti osećali bezbedno ili ne. Tretman Darka u Prištinskoj bolnici je bio dobar, verovatno kao što bi se očekivalo svuda u regiji.

Prateći medije u regiji sam uspeo zabilježiti kako se izvješće o Prištinskoj akciji Karavane svodi samo na izveštaj o napadu. Nigdje nije ni reči bilo o tome kako je sama akcija u Prištini prošla odlično, niti šta su sve aktivnosti sadržavali, niti kako je dobro išla suradnja mladih

ljudi različitih nacionalnosti. To se bitno razlikuje od recimo izveštavanja medija o nastanu u Skoplje, na primer.

Kosovo verovatno nije najbezbednije područje na Balkanu, no daleko je od situacije u koju su me puno ljudi uveravali (u najvećem djelu ljudi koji nisu nikada ni posetili Kosovo), a i samo postojanje spremnosti od lokalnih aktivista na suradnju je dovoljan motiv da se radi 'tamo' i sa 'njima'.

Mene lično kao jedan od organizatora Karavane i jedan od 'koordinatora' za Prištinu muče pitanja da li se sve ovo moglo izbeći i kako. Fakat je da je Prištinska policija apsolutno bila nekorisna. Niti su napravili procjenu bezbednosti kako treba, niti su pokušali obezbediti mjesto akcije, na bilo koji način. Nisu ni bili prisutni! Pojavili su se 20-tak minuta posije napada! Čak i u Skoplju se uvek moglo vidjeti par policajaca kako se vrmaju tu i tamo oko Karavane, ne uz štandove, naravno, već negde okolo sa strane. A bili smo u samom centru grada u skroz opuštenoj atmosferi i sa svom tradicijom od bezbednih uličnih akcija koje mi imamo i koje i sam grad ima. Kako je Prištinska policija pravila svoje procjene - nikako mi nije jasno.

Sa druge strane, mi smo pričali o bezbednosti u Prištini i za vreme priprema Karavane, i svi smo se složili: kako se treba potpirati na lokalnu procenu našeg partnera (oni su tvrdili kako nema opasnosti, čak smo im mi i dosadili u jedan tren insistirajući na ovom pitanju) i kako opcija da tamo Karavana radi akciju pod 'silnim' obezbeđenjem UNMIKa ili bilo koga drugog - jednostavno nije prihvatljiva opcija. To sigurno nije poruka koju bismo željeli da Karavana daje u Prištini, a niti smo htjeli pothranjivati postojeće predrasude u Regiji viza-vi realnog stanja u Prištini. Možda je postojala mogućnost obezbediti akciju drugačije... Ja u ovom trenu stvarno ne znam. Mada mi stoji utisak kako se ovakav ili sličan incident mogao desiti u bilo kojem drugom gradu u Regiji.

Ovaj događaj je pokazao i sve slabosti medija u regiji i još jednom izneo na videlo predrasude koje masa ljudi ima prema Kosovarima. Bilo kako bilo, najbitnije od svega je što je Darko Ljubić dobro, rane su do sada već zaceljele i odlično je to što je Karavana ostvarila partnerstvo sa aktivistima iz Kosova.

Što se mene lično tiče - vidimo se dogodine u Prištini na akciji Karavane!

Boro Kitanoski
Mirovna akcija
Makedonija

Zahvaljujemo se svima koji su podržali projekat KURVE Wustrow - Centar za nenasilnu akciju, finansijski ili svojim angažovanjem koje je omogućilo ovaj projekat i pomoglo da se osigura njegova primjena kao i svima onima koji su bili sa nama u svojim mislima.

POSEBNO HVALA:

Amar - NDC Sarajevo
Amer Delić
Ana Bitoljanu
Ana Humljan Colić
Anita Grabner
Atana Grbić Martinović
Berghof Stiftung & Berghof Research Institute
BMZ
Boban Stojanović
Boro Kitanoski
Članovima i članicama grupe Reaguj!
Dejan Ilić
Dom omladine Beograda
Dragi Zmijanac
Goran Božičević
Goran Bubalo
IFA - Auswaertiges Amt
Jadranka Miličević

Katarina Miličević
KURVE Wustrow
Majda Puača
Marko Martinić
Mennonite Central Committee
Miloš Marković
Nermin Karačić
Nexhat Ismaili
Nina Vukosavljević
Novica Kostić
Predrag Azdejković
Queeria
RTS
Swiss Ministry of Foreign Affairs
TV K9
Udruženje "Veterani za mir"
UMBRUCH, Christian i Jan
Svim učesnicima/cama treninga

Ovaj izveštaj može se slobodno distribuirati uz znanje izvora.

© CNA